

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
ЗАВІЛУВАЧ КАФЕДРИ**

ЧОРНИЙ О.В.

«30» СЕРПНЯ 2019 РОКУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (XIII-XVI ст.)»

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

ОР БАКАЛАВР

Освітня програма Середня освіта (Географія та Історія)

Факультет природничо-географічний

2019 – 2020 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

**РОБОЧА ПРОГРАМА з «Історії України (XIII-XVI ст.)» для студентів II-III-го курсу природничо-географічного факультету освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 014 Середня освіта (Географія).
Розробник: Токар Н.М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України.**

РОБОЧУ ПРОГРАМУ СХВАЛЕНО НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЦДПУ ім. В.Винниченка

ПРОТОКОЛ від «30» серпня 2019 року № 1

ЗАВДУВАЧ КАФЕДРИ

Чорний О.В.

© _____, 20__ РІК

© _____, 20__ РІК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАЙМЕНУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ	ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ, НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ, ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ	ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
		ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ	ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ*
КІЛЬКІСТЬ КРЕДИТІВ ЄКТС – 4	ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 01 ОСВІТА/ПЕДАГОГІКА	НОРМАТИВНА (ЗА ВИБОРОМ)	
БЛОКІВ/МОДУЛІВ – 2	ОСВІТНЯ ПРОГРАМА: СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ГЕОГРАФІЯ ТА ІСТОРІЯ)	РІК ПІДГОТОВКИ	
РОЗДІЛІВ/ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ – 4		2,3-й	2,3-й
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ РЕФЕРАТ, ПРЕЗЕНТАЦІЯ		СЕМЕСТР	
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН – 120		4,5-й	4,5-й
ТИЖНЕВИХ АУДИТОРНИХ ГОДИН ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ: 2/1		ВИД КОНТРОЛЮ:	
		ЗАЛІК ДИФ.	ЗАЛІК ДИФ.
	ЛЕКЦІЇ		
	ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИЙ РІВЕНЬ: БАКАЛАВР	30 ГОД.	
		ПРАКТИЧНІ, СЕМІНАРСЬКІ:	
		20 ГОД.	
		ЛАБОРАТОРНІ:	
	САМОСТІЙНА РОБОТА:		
	70 ГОД.		

ПРИМІТКА.

СПІВВІДНОШЕННЯ КІЛЬКОСТІ ГОДИН АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ ДО САМОСТІЙНОЇ І ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТАНОВИТЬ (%):

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ –

ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ –

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ

ПРОПОНОВАНИЙ КУРС “Історії України (XIII-XVI ст.)” РОЗРАХОВАНИЙ НА СТУДЕНТІВ 2-ГО КУРСУ ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНОГО (ОСВІТНЯ ПРОГРАМА: СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ГЕОГРАФІЯ ТА ІСТОРІЯ)) ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА.

РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА ПЕРЕДБАЧАЄ ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ І ПАТРІОТИЗМУ ГРОМАДЯН, ЩО ЗНАЧНОЮ МІРОЮ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ ПРО МИНУЛЕ НАЦІЇ І ДЕРЖАВИ, АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ СИТУАЦІЇ, ПРОГНОЗУВАННЯ МОЖЛИВИХ У МАЙБУТНЬОМУ ПЕРСПЕКТИВ ПОДАЛЬШОГО ІСТОРИЧНОГО І КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ НАШОЇ КРАЇНИ. ВИХОДЯЧИ З ЦЬОГО, ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НА Є НЕОБХІДНОЮ УМОВОЮ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ.

МЕТОЮ КУРСУ Є ФОРМУВАННЯ СИСТЕМОГО УЯВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ПРО ПРОВІДНІ, ВИЗНАЧАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ XIII-XVI ст., ЩО МАЄ СПРИЯТИ ЇХ КРАЩІЙ ОРІЄНТАЦІЇ В УМОВАХ СУСПІЛЬНОГО БУТТЯ.

ОСНОВНИМИ ЗАВДАННЯМИ ДИСЦИПЛІНИ Є:

– НАВЧИТИ СТУДЕНТІВ АНАЛІЗУВАТИ ІСТОРИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ ДЖЕРЕЛА, ПАМ’ЯТКИ МИНУЛОГО, ЩО ДОЗВОЛЯЮТЬ АНАЛІТИЧНО МИСЛИТИ Й ОБ’ЄКТИВНО СПРИЙМАТИ ПОДІЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ;

– НАВЧИТИ СТУДЕНТІВ РОЗУМІТИ ІСТОРИЧНІ ПРОЦЕСИ, ЩО ВІДБУВАЛИСЯ В УКРАЇНІ ПРОТЯГОМ XIII-XVI ст., ПОКАЗАТИ РОЗВИТОК ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СУСПІЛЬНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ;

– В ХОДІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ “Історія України (XIII-XVI ст.)” ФОРМУВАТИ ІЗ СТУДЕНТІВ СВІДОМИХ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ З ПОЧУТТЯМ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ІСТОРИЧНУ ДОЛЮ СВОЄЇ ДЕРЖАВИ.

Після вивчення та засвоєння курсу “Історія України (XIII-XVI ст.)” студенти повинні знати:

- ОСНОВНІ ПЕРІОДИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ XIII-XVI ст., ЇХ ОСОБЛИВОСТІ, ВИЗНАЧАЛЬНІ ПОДІЇ ТА ЯВИЩА;
- ІСТОРІЮ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ, СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ В ОЗНАЧЕНИЙ ПЕРІОД;
- РОЛЬ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРІЇ ВИДАТНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ XIII-XVI ст.;
- ЗДОБУТКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВНОЇ ТА МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ЦЬОЇ ДОБИ.

УМІТИ:

- АНАЛІЗУВАТИ ІСТОРИЧНІ ПОДІЇ, ВСТАНОВЛЮВАТИ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ;
- ДАВАТИ ВИЗНАЧЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ПОНЯТЬ;
- САМОСТІЙНО ОПРАЦЬОВУВАТИ ІСТОРИЧНІ ДОКУМЕНТИ, НАУКОВО-ПОПУЛЯРНУ І ДОВІДКОВУ ЛІТЕРАТУРУ;
- УЗАГАЛЬНЮВАТИ ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИХ ПРОЦЕСІВ.

У РЕЗУЛЬТАТІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У СТУДЕНТА МАЮТЬ БУТИ СФОРМОВАНІ НАСТУПНІ *КОМПЕТЕНТНОСТІ*:

ЗК9 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК14 - здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки.

ФК15 - здатність ефективно й грамотно працювати з різними джерелами історичної інформації, будувати усні й письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії.

ФК17 - здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, дискутувати про минуле в політичному й культурному аспектах.

ФК18 - здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

Програмні результати навчання:

ПРН8 - *знає* та *розуміє* історичну термінологію й наукову періодизацію історичних процесів; основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки.

ПРН9 - *знає* та *розуміє* історіографію для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії.

ПРН10 - *знає* та *розуміє* історичні особливості розвитку регіонів України, реалізовує краєзнавчий підхід на уроках географії та історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.

ПРН14 – *складає* різноманітні тематичні карти, застосовуючи різні графічні прийоми, *аналізує інформацію* за географічними та історичними картами, атласами та іншими картографічними творами; *застосовує* ГІС-технології в обсязі, необхідному для роботи вчителя географії, історії та для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією в середовищі ГІС;

ПРН20 - Уміє використовувати новітні методологічні підходи у навчальній та професійній діяльності: цивілізаційний, аксіологічний, культурологічний, антропологічний, багатофакторний;

ПРН21 - Уміє орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками; працювати з джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Галицько-Волинське князівство.

Боротьба за галицьку землю після смерті Романа Мстиславича. Внутрішні усобиці. Мстислав Удатний. Боротьба Данила Романовича за утвердження своєї влади у батьківській отчині. Участь галицьких полків у битві на р.Калці. Відновлення влади Данила Романовича у Галичі. Розгром боярської опозиції. Битва з німецькими рицарями-хрестоносцями під Дорогочином (1238 р.). Ярославська битва (1245 р.), завершення об'єднання галицько-волинських земель.

Галицько-Волинська Русь за Данила Галицького. Спроба Данила Галицького організувати антиординську коаліцію держав. Ідея єдності Русі. Боротьба проти наступу угорських і польських феодалів на Галицько-Волинські землі. Міжнародні відносини за Данила Галицького. Коронація та останні роки правління Данила Галицького.

Галицько-Волинське князівство за наступників Данила Романовича. Князь Лев Данилович, його внутрішня і зовнішня політика. Король Юрій I Львович. Утворення Галицької митрополії. Останні галицько-волинські князі (Андрій I, Лев II, Юрій II Болеслав). Занепад Галицько-Волинської держави.

Соціально-економічний розвиток Галицько-Волинського князівства. Виникнення і зростання міст. Суспільно-політичний і адміністративний устрій.

Культура Галицько-Волинської Русі (XIII - перша половина XIV ст.).

Розділ II. Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVI ст.).

Утворення централізованих держав в Європі. Литва, Польща, Молдавське князівство, Кримське ханство, Московія.

Боротьба Польщі, Угорщини і Литви за Галицько-Волинські землі. Казимир III в боротьбі за галицьку спадщину. Боярське правління в Галичині на чолі з Дмитром Дедьком. Загарбання Польщею Галичини. Встановлення феодально-католицького гніту. Ліквідація автономії Галичини у складі Польщі. Зміна адміністративно-територіального устрою та системи органів державного управління. Становище українського населення.

Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Включення до складу Литви Східної Волині, Чернігово-Сіверщини, Київщини і Поділля. Битва на Синіх Водах (1362 р.). Відносини з Золотою Ордою і Ногайським улусом за князювання Ольгерда. Політика великих литовських князів на українських землях. Суспільно-політичний устрій держави. Вплив

культури руських земель на Литву. Велике князівство Литовське – литовсько-білорусько-українська держава.

Українські землі в сиситемі польсько-литовських відносин. Князь Ягайло та Кревська унія (1385 р.). Остаточне загарбання Польщею Галичини (1387 р.). Островська угода (1392 р.). Посилення влади литовських феодалів в Україні (90-і рр. XIV ст. – 1430 р.). Великий литовський князь Вітовт, його зовнішня і внутрішня політика. Розширення південних кордонів князівства. Битва з татарами на р.Ворсклі (1399 р.), поразка русько-литовського війська. Зміни в соціально-економічному та політичному становищі України. Боротьба проти наступу німецьких лицарів. Грюнвальдська битва (1410 р.). Городельська унія 1413 р.

Боротьба за створення Великого князівства Руського. Князь Свидригайло. Загарбання Польщею Західного Поділля (1430 р.). Дальше посилення влади феодалів Литви в Україні. Ліквідація удільних князівств. Адміністративний устрій українських земель на кінець ХУ ст. Спроби продовження боротьби за українську державність. Повстання під керівництвом М.Глинського 1508 р.

Зміни в суспільно-політичному устрої Великого князівства Литовського. Литовські статuti 1529 та 1566 рр. Великокнязівська рада (Пани-Рада) та її склад. Зростання ролі шляхти. Сейми.

Закарпаття. Буковина. Загарбання Закарпаття угорським королем Стефаном I. Українські володіння в Підкарпатті (Мукачівщина). Князь Федір Коріятович. Тиверська земля. Теробовлянське князівство та буковинські землі. Шипинська земля. Включення Буковини й Покуття до складу Молдавського князівства. Перехід Молдавії у васальну залежність від Туреччини.

Крим і Північне Причорномор'я. Відокремлення Кримського ханства від Золотої Орди, його залежність від турецького султана. Напади турецьких і татарських загарбників на Україну.

Московська держава і українські землі. Об'єднавча програма Московського князівства. Зміцнення Московської держави та її боротьба з Великим князівством Литовським за Сіверську землю. Виступ князя М.Глинського. Загарбання Московською державою Чернігово-Сіверських земель.

Соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині ХІУ – середині ХУІ ст. Зростання феодального землеволодіння. Розвиток сільського господарства, ремесла, сільських і міських промислів, цехи. Зростання міст. Надання магдебурзького права українським містам.

Формування панщинно-фільваркового господарства. Зростання залежності населення від магнатів і шляхти. Земельна реформа Сигізмунда II – Августа (“Устава на волоки”). Литовські статuti (1529, 1566 рр.). Руйнування общин. Форми соціального протесту мас. Національні та соціальні рухи на українських землях. Повстання під проводом Мухи в Галичині (1490-1492 рр.).

участь населення Закрпаття у селянській війні в Угорщині під проводом Дердя (Георга) Дожі. Класова боротьба у містах.

Зміни в соціальній структурі населення України в другій половині ХІУ – першій половині ХУІ ст. Формування єдиного шляхетського стану. Юридичне оформлення кріпосного права (Судебник Казимира 1468 р., “Устава на волоки”. Литовські статuti (1529, 1566 рр.). Еволюція міського населення України. Походження, джерела поповнення і час виникнення козацтва. Місце козаків у охороні південних рубежів Великого князівства Литовського від татар і турків.

Етнічні процеси в Україні в другій половині ХІУ – першій половині ХУІ ст. Розвиток української мови. Поширення назви “Україна”. Термін “Мала Русь”. Зростання впливу Польщі на Литву. Місце українських магнатів і шляхти в політичному житті. Наступ католицизму. Православна церква.

Розвиток культури України в другій половині ХІУ – першій половині ХУІ ст. Умови розвитку культури. Усна народна творчість. Початок книгодрукування в Україні. Освіта, писемність. Розвиток науки. Література. Літописання. Зародження театру. Музика. Архітектура і образотворче мистецтво. Риси життя і побуту українського народу. Становище православної церкви на землях Великого князівства Литовського та Королівства Польського. Відокремлення Московської митрополії від Київської та його наслідки. Церкви латинського обряду та посилення їхнього впливу.

Розділ III. Політичне та соціально-економічне становище українських земель у складі Речі Посполитої (друга половина ХУІ ст.)

Люблінська унія. Становище українських земель напередодні Люблінської унії. Експансія Польщі на українські землі (захоплення Київщини, Волині, Брацлавщини, Підляшшя). Укладення Люблінської унії (1569 р.), її основні положення та наслідки для України. Адміністративно-політичний устрій України у складі Речі Посполитої у другій половині ХУІ ст.

Соціально-економічний розвиток України у другій половині ХУІ ст. Сільськогосподарське виробництво. Зростання великого землеволодіння. Розширення фільваркового господарства. Категорії селян. Остаточне закріпачення селянства. ІІІ Литовський статут 1588 р. Захоплення польськими феодалами земель у Подніпров’ї та Брацлавщині. Посилення феодално-кріпосницького гноблення. Запровадження панщини. Колонізація Лівобережної України. Міста і магдебурзьке право. Ремесла і промисли. Поява підприємств мануфактурного типу. Торгівля.

Суспільно-політичне та релігійне життя на українських землях в другій половині ХУІ ст. Національно-релігійний гніт на українських землях. Покатоличення та ополячення місцевої знаті. Національне пробудження і формування національної свідомості українського народу. Реформаційні рухи в Україні. Братський рух і його значення в історії

України. Криза православ'я. Берестейська церковна унія (1596 р.). Боротьба проти унії. Ліквідація православної ієрархії і боротьба за її відновлення.

Культура України другої половини ХУІ ст. умови національно-культурного відродження в Україні. Розвиток української мови. Пересопницьке Євангеліє. Освіта. Стан шкільної освіти в Україні. Юрій Дрогобич. Острозька академія. Братські школи. Єзуїтські колегії. Перші шкільні підручники. Початок книгодрукування в Україні. Швайпольд Фйоль. І.Федоров. розвиток науки. Література. Полемічні твори. Продовження традицій літописання. Зародження театру. Шкільна драма, вертеп. Усна народна творчість. Кобзарство. Музика. Архітектура і образотворче мистецтво. Містобудування.

Розділ ІV. Українське козацтво. Запорізька Січ.

Зростання козацтва в другій половині ХУІст.

Життя і побут козаків в першій половині ХУІ ст. Виділення козацтва в окремий суспільний стан. Історичні передумови створення військової організації козацтва. Українська колонізація Причорноморських степів. Господарські заняття козаків. Посилення турецько-татарських нападів на Україну та розгортання боротьби проти них.

Запорізька Січ. Зростання чисельності та впливу козацтва в країні в середині ХУІ ст. Поява перших січей. Дмитро Вишневецький та його діяльність. Формування суспільно-політичного устрою Запорозької Січі. Військове мистецтво козаків. Боротьба проти турецько-татарської агресії. Молдавські походи Івана Підкови. Самійло Кішка.

Запорізька Січ – державно-політичне утворення українського народу. Місце Запорожжя в міжнародній політиці тогочасної Європи. Січ – осередок української державності. Козацькі ради. Козацька адміністрація. Старшина, заможні козаки і козацька голота (сірома). Господарство, побут і звичаї козаків в другій половині ХУІ ст. . Духовний світ українського козацтва. Козацька символіка.

Реєстрове козацтво. Посилення соціального і національно-релігійного гніту в Україні. Урядова політика щодо козаків. Виникнення реєстрового козацтва. Організаційні засади реєстрового козацького війська та його роль у державотворчих процесах в Україні.

Наростання національно-визвольної боротьби. Передумови розгортання національно-визвольних рухів в Україні. Козацьке повстання під проводом К.Косинського (1591-1593 рр.) та козацька війна під керівництвом С.Наливайка (1594-1596 рр.). перебіг, причини поразки і наслідки козацької війни.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Розділи курсу і теми лекцій	Кількість годин			
		Лек.	Семін.	Сам. роб.	Всього
	<i>Розділ I. Галицько-Волинське князівство</i>				
1	Галицько-Волинське князівство в XIII ст..	4	2	4	9
2	Соціально-економічний розвиток та культура Галицько-Волинської Русі. Галицько-Волинське князівство в першій половині XIV ст.		2	6	8
	<i>Розділ II. Українські землі під владою іноземних держав.</i>				
3	Входження українських земель до складу Великої князівства Литовського та інших держав	2		6	8
4	Політичне становище українських земель під владою Великого князівства Литовського	2	2	4	8
5	Господарське життя, соціальні та етнічні процеси на українських землях в другій половині XIV – першій половині XVI ст.	2	2	4	8
6	Західні, південні та північно-східні українські землі під владою іноземних держав в другій половині XIV- першій половині XVI ст.	4		4	8
7	Культура на українських землях в другій половині XIV- першій половині XVI ст.			7	7
	<i>Розділ III. Українські землі у складі Речі Посполитої (друга половина XVI ст.)</i>				
8	Люблінська унія. Суспільно-політичне становище українських земель у складі Речі Посполитої	4	2	5	11
9	Соціально-економічний розвиток України в другій половині XVI ст.	2	2	6	10
10	Культурно-релігійне життя на українських землях в другій половині XVI ст.	2	2	6	10
	<i>Розділ IV. Українське козацтво. Запорізька Січ</i>				
11	Утворення українського козацтва.	2		5	7
12	Запорізька Січ – козацька республіка	4	2	4	10
13	Реєстрове козацтво. Його роль в суспільно-політичному житті України.		2	5	7
15	Розгортання національно-визвольної боротьби в Україні. Козацькі повстання кінця XVI ст.	2	2	4	8
	Всього:	30	20	70	120

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	НАЗВА ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН
1	ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКЕ КНЯЗІВСТВО У XIII-XIV СТ.	4
2	УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ПІД ВЛАДОЮ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ	6
3	УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ	4
4	УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО, ЗАПОРІЗЬКА СІЧ	6

	РАЗОМ	20
--	-------	----

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	НАЗВА ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН
1	Галицько-Волинське князівство	10
2	Українські землі під владою іноземних держав (д.п.ХІУ – п.п.ХУІ ст.)	25
3	Українські землі у складі Речі Посполитої	17
4	Українське козацтво	18
	РАЗОМ	70

9. ТЕМАТИКА
ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ,
РЕФЕРАТІВ ТА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Мстислав Удатний.
2. Міжнародна політика Данила Галицького.
3. Антиординська політика Данила Галицького.
4. Галицько-Волинське князівство після навали Батия.
5. Галицько-Волинський Літопис.
6. Встановлення польської влади в Галичині.
7. Наш край в ординські часи (др.пол. XIII-XIV ст.).
8. Битва на Синіх Водах (1362р.) та її наслідки.
9. Кревська унія 1385 р. та її значення в історії України.
10. Розгром німецьких рицарів-хрестоносців під Грюнвальдом (1410 р.).
11. Князь Свидригайло і громадянська війна 1432-1440 рр.
12. Формування адміністративно-територіального устрою на українських землях періоду Великого князівства Литовського.
13. Литва-Польща: історія унії.
14. Боротьба за збереження руської державності у складі Великого князівства Литовського.
15. Криза православ'я в Україні в другій половині XVI ст.
16. Утворення Кримського ханства.
17. Чернігово-Сіверські землі в кінці XV – в першій половині XVI ст.
18. Проблема єдності Русі в ідеології українців другої половини XV-XVI ст.
19. Магдебурзьке право в Україні.
20. Литовські статuti – пам'ятки феодального права.
21. Правовий статус шляхетсько-магнатської верстви за Литовськими статутами.
22. Правовий статус селянства за Литовськими статутами.
23. Основи державного ладу Великого князівства Литовського за Литовськими статутами.
24. Давньоруська спадщина в історії України.
25. Проблема походження українського народу в історіографії.
26. Соціальна структура населення України другої половини XIV – XV ст.
27. Витоки української козаччини.
28. Демократизм Запорізької Січі.
29. Кримське ханство (сер. XV-XVI ст).
30. Повстання під керівництвом М.Глинського.
31. Політичні наслідки Люблінської унії.
32. Еволюція української шляхти в XVI ст.
33. Церковне життя на українських землях в XV - першій половині XVI ст.
34. Перші походи українського козацтва проти турків і татар в першій половині XVI ст.

35. Початок книгодрукування в Україні.
36. Художні ремесла на українських землях у ХУ-ХУІ ст.
37. Протестантство на українських землях.
38. Фактор “Дикого поля” у формуванні козацтва.
39. Землі сучасної Кіровоградщини та формування козацтва.
40. Городове козацтво в Україні.
41. Правовий статус козацтва у складі Речі Посполитої.
42. Українська колонізація Причорноморських степів в ХУІ ст.
43. Українське козацтво у народних думах і піснях.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Історія України (ХІІІ-ХVІ ст.)»:

навчальні заняття, самостійна робота студентів, робота в науковій бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка та мережі Інтернет, контрольні заходи.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція;
- семінарське заняття;
- консультація;
- залік.

У процесі вивчення дисципліни «Історія України (ХІІІ-ХVІ ст.)» застосовуються наступні методи навчання:

За типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, дослідницький, аналітичний, індуктивний, дедуктивний

За основними етапами процесу: формування знань, формування умінь і навичок, застосування знань, узагальнення, закріплення, перевірка.

За системним підходом: стимулювання та мотивація, контроль та самоконтроль.

За джерелами знань: словесні (розповідь, пояснення, лекція) і наочні (демонстрація, ілюстрація).

За рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, метод проблемного викладання.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом

поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль - це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажанням підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння,

висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;

- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми модуля на *семінарському занятті - 5 балів, загальна можлива кількість балів за семінарське заняття - 10:*

• 5 БАЛІВ ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на літературу. обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує, використовує теоретичний матеріал для розв'язання практичних завдань, пояснення подій та явищ, що відбуваються в політико-правовому житті країни та в світі. Також студент бере активну участь в обговоренні всіх питань семінарського заняття.

4 БАЛІ ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

3 БАЛІ студент отримує, якщо він засвоїв матеріал на середньому (репродуктивному) рівні; може лише відтворити навчальний матеріал, засвоєний на лекції, або опрацьований самостійно (законспектований) без критичного осмислення, на рівні переказу, можливо, навіть, за допомогою викладача; іноді порушує логіку викладу, припускається помилок.

2 БАЛІ студент отримує, якщо питання висвітлено на репродуктивному рівні і не у повному обсязі.

1 БАЛ – низький рівень засвоєння матеріалу (висвітлено лише окремий аспект питання).

До 5-и балів може отримати студент, який старанно працював упродовж заняття: робив вдалі доповнення протягом всього семінарського заняття, виправляв неточності відповідаючи та інших учасників обговорення, залучався до колективних обговорень тощо, однак при цьому індивідуально не виступав з окремого питання.

За написання **реферату** або створення **презентації** нараховуватися **до 5 балів**.

Ще однією формою контролю є написання **тематичних контрольних робіт**, які оцінюються максимально **до 10 балів** кожна.

Студент, який не з'явився на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття та ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ

З дисципліни «Історія України (XIII-XVI ст.)» передбачена така форма семестрового контролю, як залік, який проводиться у кінці семестру.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів, отриманих за усі передбачені види робіт протягом семестру: поточний контроль, модульний контроль, реферат або презентація.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за КМСОНП (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та відмітка про зарахування («зараховано») та за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03), Індивідуальний навчальний план студента (форма № Н-2.02), Залікову книжку студента (форма № Н-2.03). Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ЄКТС

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ШКАЛА ЄКТС	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДЛЯ ЗАЛІКУ
90-100	A	
82-89	B	

74-81	C	ЗАРАХОВАНО
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	НЕ ЗАРАХОВАНО З МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ
1-34	F	НЕ ЗАРАХОВАНО

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ».
2. РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»
3. НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ.
4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ..

14. ЛІТЕРАТУРА

1. Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. Київ: Либідь, 1993. 284 с.
2. Аркас М.М. Історія України. Русі. К., 1990. 336 с.
3. Багалій Д. Нарис історії України. К., 1994. 317 с.
4. Боєчко В., Ганжа О., Захарчук Б. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан. К., 1994. 154 с.
5. Бантыш-Каменский Д. История Малой России. К., 1993. 453 с.
6. Борисенко В. Курс української історії. К., 1997. 476 с.
7. Брайчевський М. Вступ до історичної науки. Навч. посібник. К., 1995. 387 с.
8. Брайчевський М.Ю. Конспект історії України. К., 1993. 207 с.
9. Ващук Д. "Водле обычаю права и Статуту Земского": застосування норм Литовських статутів у повсякденній практиці (на прикладі родини Чорторийських) *Україна і Велике князівство Литовське в XIV - XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини в загальноєвропейському вимірі* : IV Міжнар. наук. конф. Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І.Огієнка (16-19 вересня 2015 р.). Тези доповідей / Відп. ред. В.Смолій. К. : Ін-т історії України НАНУ, 2015. С.38-39.
10. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. К., 1995. 517 с.
11. Винокур О., Трубчанінов С. Давня і середньовічна історія України. К., 1996. 414 с.

- 12.Военна кампанія Великого князівства Литовського та Корони Польської 1524 р. на українських землях *Україна в Центрально-Східній Європі (з найдавніших часів до XVIII ст.)*. В. 2. К., 2002. С. 200-209.
- 13.Волощук М. "Русь" в Угорському королівстві (XI - друга половина XIV ст.): суспільно-політична роль, майнові стосунки, міграції : монографія. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2014. 496 с.
- 14.Галенко О. Ясир для султана: два османські канун-наме про набіги з початку XVI ст. *Україна в Центрально-Східній Європі (з найдавніших часів до XVIII ст.)*. Вил. 2. Київ, 2002. С. 383-386.
- 15.Горобець В., Чухліб Т. Незнайомі Клію. Таємниці, казуси і курйози української історії. Козацька доба. К.: Наукова думка, 2004. 279 с.
- 16.Гошко Т. Нариси з історії магдебурзького права в Україні XIV – поч. XVII ст. Львів, 2002. 254 с.
- 17.Груша А.И. Документальная письменность Великого Княжества Литовского (конец XIV - первая треть XVI в.) : научное издание. Минск: Беларуская навука, 2015. 465 с.
- 18.Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. К., 1990. 438 с.
- 19.Грушевський М.С. Історія України-Руси. В 10 томах, 12 кн. К., 1991-1997.
- 20.Грушевський М. Очерк истории украинского народа. К., 1991. 116 с.
- 21.Дорошенко Д. Нарис історії України. Т. 1-2. К., 1991.
- 22.Єфименко О. Історія України та її народу. К., 1992. 345 с.
- 23.Заяць А. Урбанізаційний процес на Волині в XVI – першій половині XVII століття. Львів, 2003. 206 с.
- 24.Ілюстрований шкільний словник з історії України. У 2-х т. / Упорядкування Л.І.Гайдай. Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. 306 с.
- 25.Ісаєвич Я.Д. Джерела з історії української культури доби феодалізму. К., 1972. 146 с.
- 26.Ісаєвич Я.Д. Україна давня і нова. Народ, релігія, культура. Львів, 1996. 312 с.
- 27.Ісаєвич Я.Д. Юрій Дрогобич. К., 1972. 116 с.
- 28.Історія релігії в Україні. К., 1999. 596 с.
- 29.Історія Русів. К., 1991. 342 с.
- 30.Історія України в особах. Литовсько-польська доба. К., 1997. 317 с.
- 31.Історія України в особах. IX-XVIII ст. К., 1993. 348 с.
- 32.Історія України: нове бачення. Т.1-2. К.,1995-1996.
- 33.Історія українського козацтва: Нариси: У 2-х т. / Редкол.: В.А.Смолій (відп.ред.) та ін. 2-ге вид. К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2009.
- 34.Історія Української РСР: У 8 т., 10 кн. Т.1-3, К., 1977.
- 35.Історія українського війська. Т.1. Львів, 1992. 451 с.; Т.2. Львів, 1996. 423 с.

36. Камінський-Сулима А. Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів, 1505–1795. Громадяни, їхня держава, суспільство, культура /Пер. з пол./. К., 2011. 378 с.
37. Кобилецький М. Магдебурзьке право в Україні (XIV – перша половина XIX ст.): історико-правове дослідження. Львів, 2008. 406 с.
38. Костомаров М. Історія України в життєписах визначніших її діячів. К., 1991. 276 с.
39. Костомаров Н.М. Исторические произведения. Автобиография. К., 1990. 178 с.
40. Котляр М. Народження Русі (до постановки проблеми). *Україна і Велике князівство Литовське в XIV - XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини в загальноєвропейському вимірі* : IV Міжнар. наук. конф. Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І.Огієнка (16-19 вересня 2015 р.). Тези доповідей / Відп. ред. В.Смолій. К. : Ін-т історії України НАНУ, 2015. С. 7-9 .
41. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: довідник з історії України. К., 1993. 269 с.
42. Котляр М., Смолій В. Історія в життєписах. К., 1994. 364 с.
43. Крип'якевич І. Історія України. Львів, 1992. 359 с.
44. Лаврів П. Історія Південно-Східної України. Львів, 1992. 309 с.
45. Липинський В. Релігія і церква в історії України. К., 1995. 219 с.
46. Мавродин В.В. Очерки истории Левобережной Украины (с древнейших времен до второй половины XIV века) : монографія. С.-Пб.: Наука, 2002. 416 с.
47. Михайловський В. Еластична спільнота. Подільська шляхта в другій половині XIV - 70-х роках XVI століття : научне издание. К.: Темпора, 2012. 450 с.
48. Михайлюк Ю. Південна Київщина в 60-х рр. XIV - 60-х рр. XVI ст.: державне управління та громадське самоврядування : монографія. Черкаси: Вертикаль, 2011. 348 с.
49. Петров В. Походження українського народу. К., 1992. 134 с.
50. Петровський В., Радченко Л., Семененко В. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. Х.: ВД «ШКОЛА», 2007. 318 с.
51. Політична історія України / За ред. Проф. В.І.Танцюри. К., 2002. 456 с.
52. Полонська-Василенко Н. Історія України. У 2-х томах. К., 1992.
53. Рибалка І. Історія України. Ч.1. Від найдавніших часів до кінця XVIII ст. Харків, 1995. 412 с.
54. Січинський В. Чужинці про Україну. К., 1992. 265 с.
55. Смолій В., Гуржій О. Як і коли почала формуватися українська нація. К., 1991. 137 с.
56. Терещенко Ю.І. Україна і Європейський світ: Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. К., 1996. 431 с.

57. Терещенко Ю., Курило В. Історія України. Кн.1. К.,1995. 476 с.
58. Україна: антологія пам'яток державотворення X - XX ст. : у 10-ти т. Т. II. Ренесанс ідеї української державності (XIV - XVI ст.) / Упоряд. В. Литвинов. К. : Основи, 2008. 616 с.
59. Україна і Литва в XIV – XVI століттях. : політико-правові та соціально-економічні аспекти / Відп. ред. В.А. Смолій; Авт. кол.: В.Г. Берковський, А.В. Блануца, Д.П. Ващук та ін. Луцьк : ПрАТ Волинська обл. друкарня, 2011. 256 с.
60. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства. К., 1994. 319 с.
61. Україна: Хронологія розвитку (від Батієвої навали до Люблінської унії. Т.3. К.: КРІОН, 2009. 475 с.
62. Українська народність. Нариси соціально-економічної і етнополітичної історії. К., 1990. 178 с.
63. Черкас Б. Західні володіння Улусу Джучи: політична історія, територіально-адміністративний устрій, економіка, міста. (XIII - XIV ст.) : научное издание / Відп. ред. В.А. Смолій. К.: Ін-т історії України НАНУ, 2014. 387 с.
64. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козків: У 3-х т. К., 1990-1991.
65. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 2-ге вид., перероб. та розшир. К., 2005. 584 с.
66. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV - до середини XVII століття . Волинь і Центральна Україна : видання друге, переглянуте і виправлене. К. : Критика, 2008. 472 с.